

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ДРУГОГО РОКУ НАВЧАННЯ

спеціальності 024 Хореографія

з дисципліни

**«Теорія і методика викладання
класичного танцю»**

Мелітополь – 2019

УДК 378.091.33:793.3(072)

Розглянуто та рекомендовано до друку навчально-методичною комісією з мистецьких дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, протокол №1 від «5» вересня 2019 р.

Укладач: Червонська Л.М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Рецензенти:

Ускова А.Л., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Проскуріна Г.В., викладач ПЦК хореографічних дисциплін КЗ «МУК» ЗОР

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів другого року навчання спеціальності 024 Хореографія з дисципліни «Теорія і методика викладання класичного танцю» / Уклад. Л.М.Червонська. – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2019. – 40 с.

У методичних рекомендаціях до самостійної роботи студентів другого року навчання спеціальності 024 Хореографія з дисципліни «Теорія і методика викладання класичного танцю» надано інформацію щодо засобів організації освітнього процесу, спрямованих на забезпечення ефективного вивчення дисципліни: робоча програма дисципліни; зміст лекційних занять; тезаурус дисципліни; теми рефератів, есе, творчих проєктів; питання до підготовки до заліків та екзаменів.

Методичні рекомендації призначено студентам спеціальності 024 Хореографія, викладачам закладів вищої освіти мистецького спрямування, вчителям хореографії й керівникам хореографічних колективів.

ЗМІСТ

Передмова	4
Розділ 1. РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ» ДРУГОГО РОКУ НАВЧАННЯ	
1.1. Опис навчальної дисципліни	6
1.2. Мета, компетентності та результати навчання дисципліни	7
1.3. Програма дисципліни	8
1.4. Теми та перелік питань лекційних занять дисципліни	10
1.5. Теми та перелік питань практичних занять дисципліни	11
1.6. Теми для самостійного опрацювання	13
1.7. Засоби оцінювання студентів з навчальної дисципліни	15
Розділ 2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ» ДРУГОГО РОКУ НАВЧАННЯ	
2.1. Зміст лекційного матеріалу дисципліни	16
2.1.1. Лекція 1. Запобігання травматизму на уроках класичного танцю	16
2.1.2. Лекція 2. Термінологія класичного танцю	18
2.1.3. Лекція 3. Класичний екзерсис: теоретичні аспекти вивчення	20
2.1.4. Лекція 4. Особливості музичного оформлення уроку класичного танцю	25
2.2. Тезаурус навчальної дисципліни	28
2.2.1. Положення ніг в основних рухах екзерсису	28
2.2.2. Положення рук	31
2.2.3. Пози класичного танцю	32
2.2.4. Танцювальні кроки і допоміжні рухи	33
2.2.5. Стрибки з двох ніг на одну	34
Теми рефератів, есе, творчих проектів	35
Питання до підготовки до заліків та екзаменів	36
Література	39

Передмова

Сучасна підготовка педагогічних кадрів, пред'являє до змісту освіти та організації освітнього процесу нові вимоги, висуваючи на перший план необхідність використання самостійної роботи студентів. Враховуючи те що, компетентісний підхід характеризується зміщенням акцентів у викладанні хореографічних дисциплін на активну самостійну діяльність студентів виникає проблема забезпечення студентів-хореографів необхідним науково-методичним супроводом, розробкою навчальної літератури, електронних підручників, методичних рекомендацій програмних продуктів, дидактичних засобів тощо.

У зв'язку з цим, особливу значущість набуває розгляд проблеми організації самостійної роботи студентів спеціальності 024 Хореографія, зокрема розробки методичних рекомендацій до самостійної підготовки, спрямованих на забезпечення ефективного вивчення дисципліни «Теорія і методика викладання класичного танцю».

Відповідно до Положення «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», самостійна робота студента є основним засобом засвоєння навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових занять освітнього процесу. Самостійна робота студента – це освітня діяльність студента, яка планується та виконується під методичним керівництвом і контролем викладача, але без його прямої участі.

Дисципліна «Теорія і методика викладання класичного танцю» є обов'язковим компонентом циклу професійної підготовки освітньо-професійної програми 024 Хореографія Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Навчальним планом спеціальності 024 Хореографія на вивчення дисципліни «Теорія і методика викладання класичного танцю» для студентів другого року навчання на вивчення дисципліни «Теорія і методика викладання класичного танцю» передбачено 330 годин (11 кредитів ЕКТС), з яких 10 годин –

лекційні, 152 години – практичні заняття та 168 годин – самостійна робота студентів.

У методичних рекомендаціях для студентів спеціальності 024 Хореографія другого року навчання з дисципліни «Теорія і методика викладання класичного танцю» надано інформацію щодо засобів організації освітнього процесу, спрямованих на забезпечення ефективного вивчення здобувачами вищої освіти даної навчальної дисципліни. Методичні рекомендації мають зручне структурування, що забезпечує якісну самостійну підготовку студентів-хореографів. Запропоновані методичні рекомендації складаються з таких структурних елементів: робоча програма дисципліни; зміст лекційних; тезаурус дисципліни; теми рефератів, есе, творчих проєктів; питання до підготовки до заліків та екзаменів.

Методичні рекомендації для студентів спеціальності 024 Хореографія другого року навчання з дисципліни «Теорія і методика викладання класичного танцю» відповідають державним стандартам якості вищої освіти та документам, пов'язаним з організацією освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького.

РОЗДІЛ 1.

Робоча програма дисципліни «Теорія і методика викладання класичного танцю»

студентів другого року навчання

1.1.Опис навчальної дисципліни «Теорія і методика викладання класичного танцю»

II курс

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	денна форма навчання
Кількість кредитів – 11	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Ступінь вищої освіти: бакалавр Галузь знань 02 Культура і мистецтво спеціальність 024 Хореографія Освітньо-професійна програма «Хореографія»	Обов’язкова	
Блоків – 4		Рік підготовки:	
		II	II
Загальна кількість годин – 330		Семестр	
		III	IV
Тижневих годин для денної форми навчання: – 3 (III семестр); 6 (IV семестр)		Лекції	
		4 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		38 год.	114 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		48 год.	120 год.
Вид контролю: 3 с.-д. залік; 4с. - залік			

1.2. Мета, компетентності та результати навчання дисципліни

Обов'язкова навчальна дисципліна

Метою навчальної дисципліни «Теорія і методика викладання класичного танцю» є формування у майбутніх фахівців необхідних теоретичних знань та практичних вмінь з методики вивчення та техніки виконання рухів та танцювальних елементів класичного танцю.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування дисципліною:

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність бути критичним і самокритичним.

Фахові компетентності:

- Здатність розуміти теорію та практику хореографічного мистецтва, усвідомлювати його як специфічне творче відображення дійсності, проектування художньої реальності в хореографічних образах.
- Здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової хореографічної діяльності (виконавської, викладацької, балетмейстерської та організаційної).
- Здатність сприймати новітні концепції, усвідомлювати багатоманітність сучасних танцювальних практик, необхідність їх осмислення та інтегрування в актуальний контекст з врахуванням вітчизняної та світової культурної спадщини.
- Здатність демонструвати високий рівень володіння танцювальними техніками, виконавськими прийомами, вміти застосовувати їх як виражальний засіб.

- Здатність застосовувати набуті виконавські навички в концертно-сценічній діяльності, підпорядковуючи їх завданням хореографічного проекту.

Результати навчання:

- Володіти термінологією хореографічного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
- Використовувати оптимальні засоби, методики, спрямовані на удосконалення професійної діяльності, підвищення особистісного рівня володіння фахом.
- Відтворювати запропонований хореографом текст, забезпечуючи професійний рівень виконання, емоційну та акторську виразність.
- Застосовувати різноманітні танцювальні техніки в процесі виконавської діяльності.
- Знаходити оптимальні виконавські прийоми для втілення хореографічного образу.

1.3. Програма навчальної дисципліни

Блок 1. Вивчення екзерсису класичного танцю

Тема 1. Профілактика травматизму на уроках класичного танцю

Основні причини виникнення травматизму на уроках класичного танцю. Профілактика травматизму на уроках класичного танцю. Основні заходи у разі виникнення травми на уроках класичного танцю

Тема 2. Термінологія класичного танцю. Історія виникнення термінології класичного танцю. Основні терміни класичного танцю

Тема 3. Виконання екзерсису класичного танцю біля станка: plie, battement tendu по V позиції, battement tendu jete, rond de jambe par terre, battement fondu, battement frappe, rond de jambe en l'air, petit battement, battement releve lent на 90°, battement soutenu, battement developpe, grand battement jete, перегинання корпусу, releve на півпальці

Блок 2. Вивчення рухів класичного танцю на середині залу

Тема 4. Виконання екзерсису класичного танцю на середині залу: *plie, battement tendu по V позиції, battement tendu jete, rond de jambe par terre, battement fondu, battement frappe, releve на півпальці, rond de jambe en l'air, petit battement, battement releve lent на 90°, battement soutenu, battement developpe, grand battement jete*

Тема 5. Виконання вправ на середині залу: вивчення *пози IV арабеск, пози croisee з правої та лівої ноги на 90, пози effacee з правої та лівої ноги на 90°; екарте на 90°; третє та четверте port-de-bras; різновиди temps lie з перегинанням*

Блок 3. Вивчення рухів та стрибків на середині залу

Тема 6. Класичний екзерсис: теоретичні аспекти вивчення. Значення класичного екзерсису у процесі формування танцівника. Особливості виконання екзерсису біля станка. Основні вимоги до виконання екзерсису на середині залу

Тема 7. Особливості музичного оформлення уроку класичного танцю. Взаємозв'язок класичного танцю і музичного мистецтва. Музичний супровід уроку класичного танцю. Основні вимоги щодо музичного оформлення класичного екзерсису.

Тема 8. Виконання рухів на середині залу: різні форми *temps lie, pas de bourree en tournant, pas de bourree ballote pas de basq, п'яте та шосте port-de-bras*

Тема 9. Виконання стрибкових комбінацій: *temps leve saute, changement de pieds, pas echappe, pas de chat, pas chasse, pas assemble, pas jete, pas glissade*

Блок 4. Вивчення обертів на середині залу та по діагоналі

Тема 10. Виконання обертів на середені залу: *підготовка до pirouette, pirouette з другої позиції, pirouette з четвертої позиції*

Тема 11. Виконання турів по діагоналі: *підготовка до tour chaine, підготовка до tour pique, tour chaine, tour pique*

1.4. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми лекції та питання, що вивчаються	Кількість годин
1.	Профілактика травматизму на уроках класичного танцю 1. Основні причини виникнення травматизму на уроках класичного танцю 2. Профілактика травматизму на уроках класичного танцю 3. Основні заходи у разі виникнення травми на уроках класичного танцю	2
2.	Термінологія класичного танцю 1. Історія виникнення термінології класичного танцю 2. Основні терміни класичного танцю	2
3.	Класичний екзерсис: теоретичні аспекти вивчення 1. Значення класичного екзерсису у процесі формування танцівника 2. Особливості виконання екзерсису біля станка 3. Основні вимоги до виконання екзерсису на середині залу	4
4.	Особливості музичного оформлення уроку класичного танцю 1. Взаємозв'язок класичного танцю і музичного мистецтва. 2. Музичний супровід уроку класичного танцю. 3. Основні вимоги щодо музичного оформлення класичного екзерсису.	2
Разом		10

1.5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми та питання, що вивчаються	Форми контролю	Кількість годин
1.	Тема 3. Виконання екзерсису класичного танцю біля станка: - plie - battement tendu - battement tendu jete - rond de jambe par terre - battement fondu - battement frappe - rond de jambe en l'air - petit battement - battement releve lent на 90° - battement soutenu на 90° - battement developpe - grand battement jete - перегинання корпусу - releve на півпальці	практичний показ; усна відповідь	18
2.	Тема 4. Виконання екзерсису класичного танцю на середині залу: - plie - battement tendu по V позиції - battement tendu jete - rond de jambe par terre - battement fondu - battement frappe - rond de jambe en l'air	практичний показ; усна відповідь	12

	- petit battement - battement releve lent на 90° - battement developpe - grand battement jete		
3	Тема 5. Виконання вправ на середині залу: - пози: IV арабеск - пози croisee з правої та лівої ноги на 90° - пози effacee з правої та лівої ноги на 90° - четверте port-de-bras - різновиди temps lie: temps lie з перегинанням, temps lie на 90°	практичний показ; усна відповідь	8
4.	Тема 8. Виконання рухів на середині залу: - різні форми temps lie - pas de bourree en tournant - pas de bourree ballote - pas de basque - п'яте та шосте port-de-bras	практичний показ; усна відповідь	30
5.	Тема 9. Виконання стрибкових комбінацій: - temps leve sauté, changement de pieds, pas echappe, pas de chat, pas assemble, pas jete, pas glissade - temps leve sauté en tournant - changement de pieds en tournant - pas echappe en tournant - double assemble - pas chasse	практичний показ; усна відповідь	30
6.	Тема 10. Виконання обертів на середині залу: - підготовка до pirouette, - pirouette з другої позиції	практичний показ; усна	30

	- pirouette з четвертої позиції	відповідь	
7.	Тема 11. Виконання турів по діагоналі: - підготовка до tour chaine, - підготовка до tour tour pique - tour chaine - tour pique	практичний показ; усна відповідь	30
Разом			152

1.6. Теми для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми та питання, що вивчаються	Форми контролю	Кількі сть годин
1.	Тема 1. Профілактика травматизму на уроках класичного танцю	есе, усна відповідь,	8
2.	Тема 2. Термінологія класичного танцю	конспект, усна відповідь, презентація	8
3.	Тема 3. Виконання екзерсису класичного танцю біля станка: plie; battement tendu; battement tendu jete; rond de jambe par terre; battement fondu; battement frappe; rond de jambe en l'air; petit battement; battement releve lent на 90°; battement soutenu на 90°; battement developpe; grand battement jete; перегинання корпусу; releve на півпальці	практичний показ; усна відповідь	18
4.	Тема 4. Виконання екзерсису класичного танцю	практичний	12

	<i>на середині залу: plie; battement tendu по V позиції; battement tendu jete; rond de jambe par terre; battement fondu; battement frappe; rond de jambe en l'air; petit battement; battement releve lent на 90°; battement developpe; grand battement jete</i>	показ; усна відповідь	
5.	Тема 5. Виконання вправ на середині залу: самостійне відпрацювання: IV арабеску; пози croisee з правої та лівої ноги на 90°; пози effacee з правої та лівої ноги на 90°; четвертого port-de-bras; temps lie з перегинанням, temps lie на 90°	практичний показ; усна відповідь	18
6.	Тема 6. Класичний екзерсис: теоретичні аспекти вивчення	конспект, усна відповідь, реферат	10
7.	Тема 7. Особливості музичного оформлення уроку класичного танцю	аудіо- та відео- презентації	10
8.	Тема 8. Виконання рухів на середині залу: різні форми temps lie; pas de bourree en tournant; pas de bourree ballote; pas de basque; п'яте та шосте port-de-bras	практичний показ; усна відповідь	30
9.	Тема 9. Виконання стрибкових комбінацій: temps leve sauté, changement de pieds, pas echappe, pas de chat, pas assemble, pas jete, pas glissade; temps leve sauté en tournant; changement de pieds en tournant; pas echappe en tournant; double assemble; pas chasse	практичний показ; усна відповідь	30
10.	Тема 10. Виконання обертів на середині залу: самостійне відпрацювання	практичний показ;	22

	- підготовки до pirouette, - pirouette з другої позиції - pirouette з четвертої позиції	усна відповідь	
11.	Тема 11. Виконання турів по діагоналі: відпрацювання tour chaine та tour pique	практичний показ; усна відповідь	20
Разом			186

1.7. Засоби оцінювання студентів з дисципліни

Засоби оцінювання:

- екзамен;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань;
- стандартизовані тести

Вимоги викладача:

Вивчення дисципліни «Теорія і методика викладання класичного танцю» потребує: виконання завдань згідно з навчальним планом; підготовки до практичних занять; роботи в інформаційних джерелах; опрацювання рекомендованої літератури. На практичних заняттях присутність здобувачів вищої освіти є обов'язковою, важливою також є їх участь у виконанні всіх елементів та комбінацій класичного танцю. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані.

Система оцінювання:

Поточний контроль: оцінювання виконання завдань на практичних заняттях, оцінювання двох модульних контрольних робіт, виконання творчих індивідуальних завдань.

Підсумковий контроль: 3-й семестр – д.залік, 4-й семестр – залік.

РОЗДІЛ 2

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ» ДРУГОГО РОКУ НАВЧАННЯ

2.1. Зміст лекційного матеріалу дисципліни

«Теорія і методика викладання класичного танцю»

2.1.1. Лекція 1. Запобігання травматизму на уроках класичного танцю

План лекції

1. Основні причини виникнення травматизму на уроках класичного танцю
2. Профілактика травматизму на уроках класичного танцю
3. Основні заходи у разі виникнення травми на уроках класичного танцю

Зміст лекції

1. Основними причинами травматизму на уроках класичного танцю є:
 - неправильна організація і методика проведення уроку класичного танцю;
 - невідповідність рівня фізичного розвитку та рухової підготовленості студентів до завдань курсу дисципліни “Теорія і методика викладання класичного танцю”;
 - зневажливе ставлення студентів до розминки;
 - неправильна техніка виконання рухів (помилка партнера під час підтримки тощо);
 - зневажливе ставлення студентів до застосування страховки під час розучування нових складних танцювальних елементів;
 - невідповідні умови для занять класичним танцем (слизька підлога, наявність зайвих предметів, необлаштована сцена тощо)
2. Профілактика травматизму на уроках класичного танцю передбачає:
 - вибір інтенсивності і тривалості навантаження основних частин уроку класичного танцю;

- вибір амплітуди і швидкості рухів, танцювальних елементів та комбінацій;
- врахування загального стану організму студентів, наявності фізичних вад та травм;
- врахування технічної підготовленості студентів під час створення танцювальних комбінацій;
- застосування самострахування студентів на уроках класичного танцю під час виконання складних стрибків, випадкових зіткнень і падіннях (приземлення в угрупованні, перекиди в угрупованні, перекати);
- використання засобів страхування під час розучування високих підтримок (спортивні мати);
- контроль допуску студентів до подальших занять класичним танцем після перенесених травм або захворювань лише з дозволу лікаря.

3. У разі виникнення травми у студента на уроці класичного танцю викладачу необхідно надати першу долікарську допомогу:

- накласти еластичну пов'язку (пов'язка еластичним бинтом надає рівномірний тиск на тканини навколо пошкоджених зв'язків, м'язів або сухожилля, сприяє запобіганню набряку і забезпечує підтримку);
- у разі пошкодженні зв'язок необхідно дати травмованому безпечні засоби і засоби для зняття набрякості;
- у разі пошкодження м'язів і сухожил'я необхідно прикласти холод до травмованого місця та надати безпечні засоби;
- обов'язково звернутися до лікаря, який призначить необхідне лікування.

Список використаних джерел

1. Грейда Б.П., Войнаровський А.М., Петрик О.І. Причини виникнення, профілактика і лікування спортивних травм. Луцьк: Вид. "Волинська обласна друкарня", 2004. - 272 с.
2. Червонська Л., Ускова А. Запобігання травматизму на уроках

класичного танцю у процесі професійної підготовки студентів-хореографів. Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м.Умань, 19 квітня 2019 р.) / ред.кол.: Л.М.Андрушук, І.Г. Терешко, С.В.Куценко. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – С.66-68

2.1.2. Лекція 2. Термінологія класичного танцю

План лекції

1. Фермування термінологічної системи класичного танцю.
2. Значення термінів класичного танцю

Зміст лекції

1. Класичний танець – це вид мистецтва, що має чітко вироблену систему рухів та вправ, систему підготовки танцівників, а також – свою специфічну термінологічну систему. Термінологічна система класичного танцю виникла шляхом запозичення. Домінуюча кількість термінів класичного танцю мають іншомовне походження. Джерелом термінологічної системи класичного танцю є французька мова (частково італійська). Це пов'язане з тим, що балетне мистецтво виникло у Франції ще на початку доби Відродження у XVII-XVIII століттях.

Система запису елементів класичного танцю була розроблена французьким балетмейстером Р. Фейе ще наприкінці XVII ст. Саме з того часу танцювальна лексика збагатилася термінологією французькою мовою. Також Р.Фейе визначив п'ять правильних і п'ять неправильних позицій ніг, надав детальний опис позиціям рук. Хореограф XIX століття А. Сен-Леон створив абстрактні знаки, застосовувавши їх для запису танцю. У своїх працях балетмейстер виокремив опорну і працюючу ноги, напрямки в просторі рухів, положення на підлозі і в повітрі. Він встановив взаємозв'язок рухів рук, ніг, корпусу і голови, фіксуючи комбінацію рухів одним знаком. Відомий балетмейстер А.Бурнонвіль, також як і А. Сен-Леон, створив власну систему запису своїх балетів за допомогою абстрактних знаків. Він

використовував скорочення термінів класичного танцю до 2-3 букв: *attitude* - *att*, *battu* - *bt*, *arabesque* - *arabs*, *degage* - *deg* та інші. Французька система запису танцю А.Меньє – це словник термінів класичного танцю, де кожен термін має скорочення від 1 до 3 початкових букв назви танцювального елемента: *ouverte* - *o*, *attitude* - *att*, *arabesque* - *ar*, *adage* - *ad*, *assemble* - *as* та інші.

2. Класичний танець вивчає групи рухів, які об'єднані загальною ознакою, властивим кожній групі: група присідань (*plie*), група *battements* (*tendu*, *jete*, *frappe*), група обертань (*pirouette*, *tour*, *fouette*), група *rond de jambes* (*par terre*, *an l'air*), група положень корпусу (*attitude*, *arabesque*) та інші. Більшість назв в термінології класичного танцю визначають характер рухів, що пов'язані з роботою певної групи м'язів. Розглянемо цю категорію на прикладі *battements*, які представляють найважливішу частину уроку класичного танцю і, як інші вправи, присутні в видозміненому вигляді в сценічних танцювальних формах. *Battement tendu* (витягнуті) – розробляє натягнутість ніг; *battement jete* (рух з кидком в повітря) – надає ногам рухливості і легкості; *battement fondu* (танучий рух) – надає гнучкості м'язів ніг; *battement soutenu* (безперервний рух) – розробляє пружність і силу ніг тощо. Різновиди *rond de jambe* (коло ногою) виробляє виворотність і рухливість тазостегнового суглоба за допомогою обертання працюючої ноги на підлозі і в повітрі.

Пізніше в описі рухів з'являються назви частин тіла, що допомагало акцентувати увагу на деталізації виконання руху: *changement de pied* (зміна стоп), *sur le cou-de-pied* (на щиколотці опорної ноги), *epaulement* (від слова «*epaule*» - плече), *port de bras* (*porter* - носити, *bras* - рука), *rond de jambe* (коло ногою).

Деякі терміни класичного танцю відображають будь-який образ: *pas de ciseaux* (рух ножиць), *pas de chat* (рух кішки), *pas de poisson* (рух рибки). Або, наприклад, *cabriole* – жвавий стрибок, походить від італійського слова «*capra*» - коза. Історично сформовані терміни більшості рухів мають

описовий характер: *allonge* (подовжений, подовжений, витягнутий), *simple* (простий), *arrondi* (закруглений), *assemble* (зібраний), *croise* (схрещений), *ballonne* (роздутий), *degage* (витягнутий, вивільнений), *petit* (маленький), *grand* (великий).

Деякі терміни класичного танцю безпосередньо пов'язані з методикою виконання руху. До цієї групи термінів можна віднести: *balance* (розгойдувати, коливатися), *chasse* (наздоганяти), *fendu* (тануючий), *pas marché* (ходити), *jete* (кидати), *releve* (піднімати), *tendu* (натягувати), *passe* (проходити), *pique* (вколоти), *frappe* (бити, ударяти) та інші. Також терміни класичного танцю можуть вказувати певні напрямки виконання руху: *en face* (навпроти, в обличчя), *en dedans* (всередину), *en arriere* (назад), *en tournant* (в повороті), *en dehors* (назовні), *en lair* (в повітрі), *par terre* (на землі) тощо.

Список використаних джерел

1. Цветкова Л. Методика викладання класичного танцю. Підручник / Л.Цветкова. - К.: Альтерпресс, 2013. - 324 с.
2. Червонська Л.М. Формування термінологічної системи класичного танцю. Педагогіка мистецтва для культурного зростання особистості впродовж життя: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 7-9 листопада 2019 р.) / Відповід. ред. Н.А.Сегеда. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – С.167-170

2.1.3. Лекція 3. Класичний екзерсис: теоретичні аспекти вивчення

План лекції

1. Значення класичного екзерсису у формуванні танцівника.
2. Особливості виконання екзерсису біля станка.
3. Основні вимоги до виконання екзерсису на середині залу.

Зміст лекції

1. Опанування екзерсисом класичного танцю забезпечує правильну постановку всіх частин тіла, виховання навичок, розвиток координації,

вивчення основних елементів у “чистому” вигляді та в комбінаційному сполученні.

1. Екзерсис (фр. *exercice* – “вправа”, від лат. *exercitium*) - комплекс різноманітних тренувальних вправ, що складають основу уроку класичного танцю та виробляє професійні якості, необхідні для танцювальної техніки: розвиток сили м'язів, еластичності зв'язок, виховання виворотності, стійкості і правильної координації рухів в учнів або артистів балету. Екзерсис складається з системи навчально-тренувальних вправ, поєднання і варіювання яких дозволяє удосконалювати і підтримувати опорно-руховий апарат, розвинути виконавські вміння та навички, технічні можливості, психологічні властивості та якості особистості (пам'ять, уяву, мислення, волю тощо.). Систематичне виконання екзерсису біля станка допомагають оволодіти технікою танцю, виробляють стійкість, виворотність, гнучкість, м'якість і легкість рухів [3, с.236].

Екзерсис біля станка є невід'ємною складовою уроку, основні його рухи залишаються незмінними впродовж усього навчання. При цьому зростає рівень складності, варіюється поєднання з іншими рухами, вводяться нові з'єднувальні елементи. Кожен рух екзерсису класичного танцю спрямовано на розвиток виворотності та рухливості стопи й тазостегневого суглоба, формування високого та легкого стрибка, а також великого танцювального кроку. Рухи класичного екзерсису дають можливість закріпити апломб виконавця. Уся система рухів, яка формувалась протягом багатьох століть, дозволяє танцівнику при систематичних заняттях розвинути такі свої фізичні здібності, як виворотність ніг, легкий стрибок, гнучкість, великий крок, стійкість, а також удосконалити м'язи свого тіла й оволодіти вільними пластичними рухами, напрацювати витривалість [2, с.32].

Екзерсис біля станка та на середині залу має певну послідовність: *plie*, *battement tendu*, *battement tendu jete*, *rond de jambe par terre*, *battement fondu*, *battement frappe*, *rond de jambe en l'air*, *petit battement*, *battement developpe*, *grand battement jete*. На початковому етапі у процесі опанування екзерсисом

класичного танцю студенти мають виконувати всі ці вправи у “чистому” вигляді, лише згодом вивчаються комбінаційні сполучення за різним рівнем складності відповідно до курсу навчання.

Plie – один з найважливіших рухів у класичного танцю. Дана вправа не лише виконує розвиваючі функції, забезпечуючи технічність виконання, але є ще й важливим виражальним засобом. *Plie* в класичному танці означає присідання, метою якого є розвиток еластичності, виворотності та сили ніг. Присідання виконується за всіма позиціями. У цій вправі беруть участь корпус, руки і голова; м'язи і зв'язки ніг розтягуються і скорочуються в спокійних повільних рухах. Тіло танцівника готується до більш складних рухів ("розігрівається"), і тому доцільно починати урок класичного танцю з присідань.

Battement – це група рухів класичного танцю, які складають основу екзерсису біля станка та на середині залу. Вони характеризуються рівномірними за характером відведення і приведення працюючої ноги в різних напрямках (вперед, вбік, назад). Друга частина назви, як правило, визначає характер виконуваного *battement*. *Battement tendu* (натягнутий рух) сприяє правильній постановці ніг, виворотності; активно вводить в роботу всі групи малих і великих м'язів. *Battement tendu* тренує і виробляє силу ніг. *Battement tendu jete* (натягнутий рух з кидком) розвиває силу і легкість ніг. Він полягає у відведенні працюючої ноги з кидком і приведенні у вихідне положення. Принцип його виконання буде важливою складовою наступних стрибків. *Battement tendu jete* органічно пов'язані з *battement tendu*, тому виконуються безпосередньо за ним.

Наступна вправа – *rond de jambe parterre*, спрямована на розвиток обертальної рухливості кульшового суглоба, від якої залежить діапазон виворотності ніг танцівника.

Battement fondu (танучий рух) розвиває силу і еластичність м'язів. Цей рух виробляє м'якість присідання і еластичність, необхідні в стрибках. *Battement fondu* виконується носком в пол, на 45° та з підйманням опорної

ноги на півпальці. До *battement fondu* приєднуються *frappe* і *double frappe*, які виконуються різко і енергійно. Це привчає м'язи та сухожилля швидко (контрастно) переключатися з м'яких, плавних рухів на різкі (стаккато).

Наступна вправа – *rond de jambe en l'air* (коло ногою в повітрі), розробляють рухливість колінного суглоба і надають його зв'язкам силу і еластичність. *Ronds de jambe en l'air* – кругові рухи ноги в повітрі на висоті 45° - можуть комбінуватися з *tour sur le cou-de-pied* і *petit battement sur le cou-de-pied*.

Petit battement sur le cou-de-pied (маленький рух) сприяє розвитку рухливості колінного суглоба, виробляє швидке, вільне володіння нижньої частини ноги (від коліна до полупальців) при виворотному і нерухомому положенні верхньої частини.

Battement developpe (розгорнутий рух), виконується на 90° і вище і вимагає всебічної підготовки. Цей рух розвиває крок і силу стегна, що допомагає утримувати ногу на висоті. Вправа *battement developpe* готуює тіло до складних *adagio* на середині залу, а також до стрибків, де сила стегон необхідна при поштовху від підлоги і м'якого напівприсідання після стрибка.

Завершає екзерсис – *grand battement jete* (рух з великим кидком). Даний рух розвиває танцювальний крок: великий, енергійний кидок ноги сприяє розвитку внутрішніх стегнових м'язів і сухожиль, посилює роботу кульшового суглоба, що є головним у розвитку кроку.

3. Наступною частиною уроку класичного танцю є екзерсис на середині залу, що має вищий рівень оволодіння навчальним матеріалом у порівнянні з екзерсисом біля станка. До виконання цієї частини уроку класичного танцю можна переходити після відпрацювання навичок виконання рухів екзерсису біля станка, що забезпечує відчуття стійкості. Під час виконання екзерсису на середині залу слід дотримуватися необхідності збереження виворотності ніг, “сильної” спини, підтягнутості корпусу і тазостегнового поясу. Разом з тим, необхідно контролювати відсутність напруженості плечей, шиї та рук. Під час виконання екзерсису на середині залу відсутня додаткова точка

опори – станок, тому виникає необхідність контролю за координацією рухів корпусу, рук, голови. З метою вироблення стійкості необхідно забезпечити дотримання центру ваги, “сильної” спини, виворотних в тазостегновому, колінному і гомілковому суглобах ніг, підтягнутих сідниці і корпусу. Екзерсис на середині залу на початковому етапі також засвоюється спочатку в “чистому” вигляді в положенні en face, лише згодом вивчаються комбінаційні сполучення за різним рівнем складності [2, с.76].

Основне призначення тренувальних вправ екзерсису на середині залу - розвиток танцювальної техніки, гнучкості, м'якості та легкості. В процесі виконання екзерсису на середині залу кожен студент має навчитися вільно володіти своїм тілом – координувати рухи корпусу, голови, рук, ніг; утримувати стійкість корпусу та виворотність ніг. Займаючись класичним екзерсисом, кожен виконавець готує себе до подальшого фахового становлення та вдосконалення, що передбачає: фізичне навантаження, уміння регулювати дихання, правильно розподіляти навантаження на різноманітні групи м'язів і корпусу під час виконання танцювальних елементів [4, с.126].

Список використаних джерел

1. Костровицкая В., Писарев А. Школа классического танца / В. Костровицкая, А. Писарев. – Л.: Искусство, 1976. – 272 с.
2. Цветкова Л.Ю. Методика викладання класичного танцю. Підручник. – 4-те вид./ Л.Ю. Цветкова – К.: Альтерпресс, 2013. – 324 с.
3. Червонська Л.М, Богатирьова К. Класичний екзерсис: практичні аспекти вивчення / Матеріали XXXIV Міжнародної науково-практичної конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. – Переяслав – Хмельницький, 2018. – Вип.34. – С.236-238
4. Шалапа С.В., Корисько Н.М. Методика роботи з хореографічним колективом: підручник / С.В.Шалапа, Н.М.Корисько. – Ч. 1 – К.: НАКККиМ, 2015. – 252 с.

2.1.4.Лекція 4. Особливості музичного оформлення уроку класичного танцю

План лекції:

1. Взаємозв'язок класичного танцю і музичного мистецтва.
2. Музичний супровід уроку класичного танцю.
3. Основні вимоги щодо музичного оформлення класичного екзерсису.

Зміст лекції

1. Вирішення проблеми музичного оформлення уроку класичного танцю засобами виконавських завдань знаходиться на стику двох видів мистецтв – музики та хореографії. Деякі науковці, серед яких Б. Забута, Є. Зайцев, Ю. Колесниченко, Л. Цвєткова, Л. Ярмолевич та інші, розглядали проблему музичного оформлення уроку класичного танцю. Класичний танець допомагає студентам вивчати основи хореографічного мистецтва, розвивати необхідні професійні якості і дані - як фізичні, так і психологічні, і художні. Музика, яка звучить на уроці класичного танцю, має прищеплювати студентам усвідомлене ставлення до музичного твору, вміння слухати музичну фразу, орієнтуватися в характері музики, її ритмічному малюнку, динаміці. Музичний розвиток студентів-хореографів має відбуватись на основі вивчення естетики музики, широкого ознайомлення з кращими зразками класичної музичної літератури шляхом слухання музики, аналізу її змісту і форми.

2. Основним завданням педагога та концертмейстера в оформленні уроку класичного танцю є прищеплення свідомого ставлення студента до конструктивних особливостей музичного твору. Також на уроках класичного танцю потрібно приділяти увагу не тільки ритмічному, а й емоційному зв'язку музики і танцю, тому перші кроки на уроках повинні супроводжуватися високохудожньою музикою.

Під музичним оформленням уроку класичного танцю слід розуміти музичну композицію, що має закінчену форму, яка побудована в повній відповідності з танцювальним рухом за характером, фразуванням, ритмічним

малюнком, динамікою тощо. Ця музична композиція має підкреслювати всі особливості даного танцювального руху засобами музичної характеристики і тим самим допомагатиме учню підвищити рівень та якість свого виконання.

Музичне оформлення уроку класичного танцю має організовувати усі рухи у часі, в умовах певного темпу і ритму. Крім того, музичний супровід має виявляти особливості танцювального руху: його характер, ритмічний малюнок, динаміку, фразування та ін. Педагогу з хореографії та концертмейстерові слід добирати музичні мелодії відповідно до характеру виконуваного руху, доступними та виразними, емоційними, такими, що підвищують настрій та працездатність учнів. Основним завданням музичного оформлення уроку класичного танцю є розвиток музичності, зокрема розвиток в учнів музичного смаку, ритмічності, розуміння взаємозв'язку класичного танцю та музики.

3. Основним критерієм відбору музичного матеріалу для оформлення уроку класичного танцю є виражені танцювальні властивості музики. Відомо, що музика для класичного танцю характеризується періодичністю, квадратністю, переважно гомофонним складом викладу, мелодійністю, особливим ладом темпо-ритму. Для музичного супроводу танцювальних елементів класичного танцю часто використовується не весь твір, а його фрагмент (шістнадцять чи тридцять два такти), що робить вибір музичного матеріалу більш широким: в творах досить розгорнутих, як правило, присутні кілька тем, які можна використовувати для музичного супроводу на уроці класичного танцю. Використання повного музичного твору на уроках класичного танцю можливе лише, наприклад, для супроводу *adagio*, *temps lie* або великого *allegro* на середині залу.

Розпочинається і закінчується урок класичного танцю поклоном, який може виконуватися в розмірі 3/4 і 4/4. Далі на уроці класичного танцю розпочинається робота з екзерсису біля станка, що складається з наступних рухів в певній послідовності поступово ускладнюючись: *plie* (музичний розмір -4/4, 3/4); *battement tendu* (2/4); *battement tendu jete* (2/4); *rond de jambe*

par terre (3/4, 6/8); *battement fondu* (4/4, 3/4); *battement frappe`* (2/4); *rond de jambe en l'air* (2/4, 3/4); *petit battement sur le cou-de-pied* (2/4); *adagio* (3/4, 4/4); *grand battement jete* (2/4, 3/4). Усі рухи на уроці виконуються по чергово з кожної ноги. Спочатку кожен рух виконується необхідною кількістю раз з правої ноги, а потім цей самий танцювальний елемент повторяється з лівої ноги. Музичний супровід танцювальних елементів, що виконується по чергово з правої та лівої ноги, має бути тотожним. Послідовність виконання рухів в класі майже завжди одна і та ж, завдяки чому, музичний супровід стає різноманітнішим, динамічним, вільним, і застосовується для відображення різних комбінацій, протиставлення дводольного і тридольного розмірів, повільного і швидкого темпів.

Майже кожен рух та комбінацію супроводжують: *вступ (preparation)* – підготовчий рух, що передує усій комбінації, під час якої учень готується до виконання заданого руху; *закінчення* – заключний рух, що повертає фігуру учня в початкове положення. З метою правильного музичного оформлення *preparation* концертмейстеру потрібно у музичному творі, що використовується на уроці класичного танцю знайти декілька тактів вступного характеру і скористатися ними для показу нового характеру і темпу. В музичному оформленні закінчення танцювальної комбінації має бути відображено двотактом в розмірі 2/4, що закінчується стійким звуком – повним кадансом.

Список використаних джерел

1. Червонська Л., Пащенко І. Значення музичного супроводу на уроках класичного танцю. Zbior artykulow naukowych. Konferencji Miedzynarodowej Naukowo-Praktycznej “Pedagogika. Badania podstawowe i stosowane: wyzwania i wyniki” (30.08.2016-31.08.2016) – Warszawa: Wydawca: Sp. z o. o. “Diamond trading tour”. – Str. 94-96
2. Ярмолович Л. Принципы музыкального оформления урока классического танца/ под ред. В.Н. Богдановича, А.Н. Березовского. – Л.: Музыка, 1968. – 86 с.

2.2.Тезаурус навчальної дисципліни

2.2.1. Положення ніг в основних рухах екзерсису

№	Термін	Переклад та значення
1.	<i>Battement</i>	<i>Батман</i> (від фр. – «ляскання, биття») - відведення та приведення ноги. Особлива група рухів класичного танцю, які складають основу екзерсису та характеризуються рівномірними за характером відведенням та приведенням «працюючої» ноги в різних напрямках (вперед, вбік, назад).
2.	<i>Battement développé</i>	<i>Батман девлоппе</i> – виймання ноги вперед, назад або вбік ковзним рухом «працюючої» ноги по опорній.
3.	<i>Battement fondu</i>	<i>Батман фондю</i> – танучий рух, що складається з одночасного згинання колін, наприкінці якого «робоча» нога набуває положення умовного <i>sur le cou-de-pied</i> попереду або позаду опорної ноги, а потім слідує одночасне витягування колін і «працююча» нога відкривається вперед, вбік або назад.
4.	<i>Battement double fondu</i>	<i>Батман дубль фондю</i> – рух, що починається з <i>demi-plié</i> , потім виконується <i>relevé</i> на півпальці, під час якого «працююча» нога не відкривається в заданому напрямку, а затримується у положенні умовного <i>sur le cou-de-pied</i> , потім знову повторюється <i>demi-plié</i> з одночасним випрямленням «працюючої» ноги на 45°, все завершується <i>relevé</i> на півпальці в момент остаточного випрямлення «працюючої» і опорної ніг.
5.	<i>Battement frappé</i>	<i>Батман фпанне</i> (від фр. « <i>frapper</i> » - «ударяти») – рух, що складається з швидкого, енергійного згинання та розгинання «працюючої» ноги, стопа якої набуває положення основного <i>sur le cou-de-pied</i> в момент

		згинання і відкривається носком в підлогу або на висоту 45 ° в момент розгинання вперед, вбік або назад.
6.	<i>Battement relevé lent</i>	<i>Батман релєве лян</i> – повільний, плавний підйом ковзним рухом ноги по підлозі на 90° вперед, вбік і назад.
7.	<i>Battement retiré</i>	<i>Батман ретирє</i> – переведення ковзним рухом «працюючої» ноги через пасе з V позиції попереду у V позицію позаду.
8.	<i>Battement tendu</i>	<i>Батман тандю</i> - (натягнутий рух). Друга частина назви руху визначає його характер. Рух виконується натягнутою ногою з позицій по підлозі у всіх трьох напрямках .
9.	<i>Battement tendu jeté</i>	<i>Батман тандю жєте</i> (від фр. « <i>jeter</i> » – «кидати») – нтягнутий рух з кидком. Термін відноситься до <i>жєте</i> – рухів, що виконуються кидком ноги. Відрізняється від <i>battement tendu</i> активним викиданням ноги в повітря на висоту 45° у всіх трьох напрямках – вперед, вбік або назад.
10.	<i>Battement soutenu</i>	<i>Батман сутєню</i> – безперервний рух. Плавний рух, що розвиває силу, виворотність та еластичність. Виконується на 45° и 90°.
11.	<i>Balansoir</i>	<i>Бальясуа</i> (від фр. « <i>balance</i> » - «гойдалка») – рух, що виконується через I позицію ніг без зупинки. Застосовується у <i>battement tendu jeté</i> , <i>grand battement jeté</i> тощо.
12.	<i>Flic-flac</i>	<i>Флік-фляк</i> (від. фр. « <i>flic-flac</i> » – «хлоп-хлоп») – рух, що сприяє розвитку спритності. <i>Flic</i> – мазок стопою по підлозі до опорної ноги. Базується на вільному русі ноги в колінному суглобі. Він може завершуватись у

		будь-якому напрямку. Вихідним є положення ноги, відкритої на 45°.
13.	<i>Grand battement jeté</i>	<i>Гран батман жете</i> – кидок ноги на 90° і вище вперед, назад або вбік.
14.	<i>Plié</i>	<i>Пліє</i> - присідання (від фр. «plier» – «згинати» (коліна)). Присідання на двох ногах в будь-який з існуючих позицій на всій стопі, півпальцях або пальцях, або присідання на одній нозі в будь-якій позі. Присідання виробляє гнучкість, еластичність і виворотність ніг, стійкість, елевацію, надає відповідний пластичний характер вправі або танцювальному елементу. Це одне з найсильніших технічних і виражальних засобів мистецтва класичного танцю.
15.	<i>Demi-plié</i>	<i>Демі пліє</i> – напівприсідання. Напівприсідання виконується на двох ногах, розподіляючи масу тіла рівномірно на обидві ноги. Полуприсідання виконується сильно виворотними у стегнах, колінному і гомілковостопному суглобах ногами, п'ятки міцно притиснуті до підлоги, ахіллове сухожилля максимально розтягується.
16.	<i>Grand plié</i>	<i>Гранд пліє</i> – велике (глибоке) присідання. <i>Grand plié</i> є розвитком <i>demi-plié</i> , воно виконується теж на двох ногах в будь-якої позиції класичного танцю, але з повним згинанням коліна і гомілки. <i>Grand plié</i> – необхідно виконувати плавно і рівномірно. За всіма позиціями, окрім II, необхідно присідати до межі вниз, як би на низькі півпальці, але не «сідати» на п'яти, які повинні відділятися від підлоги мінімально. У II позиції під час <i>grand plié</i> п'яти не відокремлюються від

		підлоги, а стегнові частини ніг утворюють пряму горизонтальну лінію. Випрямлення ніг починається так само плавно і рівномірно, відразу ж після повного присідання, без зупинки в найглибшій точці.
17.	<i>Relevé</i>	<i>Релєве</i> - від <i>фр.</i> « <i>relever</i> » – « <i>піднімати</i> ». Піднімання на високі півпальці виробляє силу ніг, розвиває і зміцнює ахілове сухожилля.
18.	<i>Rond de jambe par terre</i>	<i>Рон де жамб партер</i> - рух (від <i>фр.</i> « <i>rond</i> » – « <i>коло</i> ») витягнутою ногою по підлозі, яка описує фактично коло.
19.	<i>Rond de jambe en l'air</i>	<i>Рон де жамб ан лер</i> (коло ногою в повітрі) – коло нижньої частини ногиз одночасно зафіксованим стегном, відведеним вбік на висоту 45° або 90°.
20.	<i>Sur le cou-de-pied</i>	<i>Сюр лі ку де п'є</i> (на щиколотці опорної ноги) - положення витягнутої ступні «працюючої» ноги на щиколотці опорної ноги попереду (основне та умовне) або позаду.

2.2.2. Положення рук

<i>№</i>	<i>Термін</i>	<i>Переклад та значення</i>
1.	<i>Allonge</i>	<i>Альонже</i> (подовжений) – положення рук, під час якого кисть повернута долонею вниз.
2.	<i>Arrondi</i>	<i>Аронді</i> (закруглений) – положення рук, під час якого кисть округлена, тобто долонь ніби «підхоплена».
3.	<i>Port de bras</i>	<i>Порт де бра</i> - позиція, положення рук і корпусу танцівника (від <i>фр.</i> « <i>porter</i> » - « <i>носити</i> », « <i>bras</i> » - « <i>рука</i> »). Правильне проходження рук через основні позиції (I, II, III) за участю поворотів або нахилів голови і корпусу.

2.2.3. Пози класичного танцю

№	Термін	Переклад та значення
1.	<i>Arabesque</i>	<i>Арабеск</i> – одна з основних поз класичного танцю, під час виконання якої «працююча» нога, витягнута в коліні, відкрита назад на витягнутий носок в підлогу (<i>arabesque par terre</i>), або піднята вгору на будь-яку висоту. Руки знаходяться в положенні <i>allongé</i> , погляд спрямований в далечінь, що надає позі особливої виразності.
2.	<i>Ecartée</i>	<i>Екарте</i> - поза класичного танцю, розгорнута по діагоналі вперед або назад, корпус трохи відхилений від піднятою ноги (від фр. « <i>écarter</i> » - «відхилятися»), що вибудовуються з положення <i>épaulement</i> в V-й позиції відведенням будь-якої ноги вбік, при цьому корпус від талії злегка відхиляється від лінії вертикалі вбік опорної ноги. Малі пози <i>écartée</i> виконуються на витягнутий носок в підлогу, середні - підніманням ноги на висоту 45°, великі - на 90° і вище.
3.	<i>Effacée</i>	<i>Ефасе</i> - поза (від фр. « <i>effacer</i> » «прибирати, ховати»), що вибудовуються з положення <i>épaulement effacé</i> у V-й позиції відведенням ноги вперед (поза <i>effacée вперед</i>) або назад (поза <i>effacée назад</i>). Малі пози <i>effacée</i> виконуються на витягнутий носок в підлогу, середні - підніманням ноги на висоту 45°, великі - на 90° і вище.
4.	<i>Croisée</i>	<i>Круазе</i> - поза (від фр. « <i>croiser</i> » - «схрещувати») класичного танцю зі схрещеним (закритим) положенням ніг, що вибудовуються з положення <i>épaulement croisé</i> у V-й позиції відведенням ноги

		вперед (поза <i>croisée вперед</i>) або назад (поза <i>croisée назад</i>). Малі пози <i>croisée</i> виконуються на витягнутий носок в підлогу, середні - підніманням ноги на висоту 45°, великі - на 90° і вище.
--	--	--

2.2.4. Танцювальні кроки і допоміжні рухи

№	Термін	Переклад та значення
1.	<i>bourré (Pas)</i>	<i>Бурре</i> (балетне па; <i>фр. pas de bourrés</i>). <i>Pas de bourrés suivis</i> – означає послідовні дрібні переступання ногами у п'ятій позиції з просуванням вперед, вбік і назад.
2.	<i>Dégagé (Pas)</i>	<i>Дегаже</i> - відведення ноги на потрібну висоту за принципом <i>battement tendu</i> у напрямку II або IV позиції для подальшого переходу на неї.
3.	<i>coupé (Pas)</i>	<i>Купе</i> (балетне па; від <i>фр. «couper»</i> – «різати») – допоміжний рух, який полягає у швидкій підміні однією ноги другою через п'яту позицію. За характером – короткий, різкий.
4.	<i>Pas</i>	<i>Па</i> – рух, крок.
5.	<i>Pas balancé</i>	<i>Па бальянсе</i> (від <i>фр. «balancer»</i> - «гойдати») - рух, що складається з <i>pas tombé</i> з просуванням в будь-який напрямок і двох переступань ніг на місці (<i>pas coupé</i> , що може виконуватися без точної фіксації положення <i>sur le cou-de-pied</i> і подальшого <i>pas tombé</i> в V-ю позицію).
6.	<i>Pas courru</i>	<i>Па курю</i> - допоміжний рух - танцювальний біг, що використовується для поєднання окремих частин

		танцю (на пальцях - біг в невиворотному положенні).
7.	<i>Pas marché</i>	<i>Па марше</i> (від фр. « <i>marcher</i> » - «ходити»), танцювальний крок, під час якого, на відміну від природного кроку, нога стає на підлогу з витягнутого носка, а не з п'яти.
8.	<i>Pas tombe</i>	<i>Па томбе</i> («падаючий крок») – перехід з однієї ноги на іншу з завершенням у <i>demi-plié</i>

2.2.5. Стрибки з двох ніг на одну

№	Термін	Переклад та значення
1.	<i>Sissonne simple</i>	<i>Сисон семпл</i> - стрибок по V позиції, під час якого ноги щільно з'єднані разом, коліна і пальці витягнуті. Після стрибка необхідно опуститися на одну ногу на <i>plié</i> , інша нога – набуває положення <i>sur le cou-de-pied</i> .
2.	<i>Sissonne fermée</i>	<i>Сисон ферме</i> (від фр. « <i>Fermé</i> » - «закритий») - стрибок, що виконується з V позиції з просуванням (з відльотом) вбік, зі зміною і без зміни ніг, вперед, назад і в пози <i>croisee, effacee, ecartee</i> вперед і назад, в I, II, III і IV <i>arabesques</i> .
3.	<i>Sissonne ouverte</i>	<i>Сисон уверт</i> (відкритий <i>sissonne</i>) - від фр. « <i>ouvrir</i> » - «відкривати». Стрибок виконується на місці або з відльотом вперед, назад або вбік, під час приземлення на опорну ногу інша нога відкривається через <i>développé</i> і залишається відкритою в повітрі на заданій висоті (45° або 90 °), в заданому напрямку і положенні. Маленькі <i>sissonnes ouvertes</i> виконуються зі стрибком на місці і <i>en tournant</i> ; великі - зі стрибком на місці (наверх), з просуванням у будь-якому напрямі.

Теми рефератів, есе, презентацій, творчих проектів

1. Засоби виразності в класичному танці.
2. Термінологія класичного танцю.
3. Класифікація стрибків за технікою їх виконання.
4. Жан Жорж Новер – новатор балетного мистецтва.
5. Становлення Французької школи класичного танцю.
6. Становлення Італійської школи класичного танцю.
7. Становлення Російської школи класичного танцю.
8. Основні вимоги до виконавця класичного танцю.
9. Значення партерного екзерсису для усунення фізичних вад дитини.
10. Значення екзерсису біля станка для уроку класичного танцю.
11. Послідовність виконання екзерсису класичного танцю.
12. Особливості музичного супроводу класичного екзерсису.
13. Рухи класичного екзерсису та їх музичне оформлення.
14. Структурні компоненти уроку класичного танцю.
15. Історія виникнення і розвитку балетного взуття – пуанти.
16. Значення гнучкості для занять класичним танцем.
17. Основні характеристики і принципи розвитку гнучкості.
18. Індивідуальна розминка та її вплив на якість виконання рухів.
19. Виховання естетичного смаку на уроках класичного танцю.
20. Виховання естетичного почуття на уроках класичного танцю.
21. Травматизм на уроках класичного танцю.
22. Значення алегро на уроках класичного танцю.
23. Значення адажіо на уроках класичного танцю.

Питання до підготовки до заліків та екзаменів з дисципліни «Теорія і методика викладання класичного танцю»

1. Структура уроку класичного танцю
2. Послідовність виконання вправ біля станка
3. Вправи групи battements. Художня та технічна характеристика.
4. Вправи групи rond de jambe. Художня та технічна характеристика.
5. Повороти та оберти як засіб танцювальної виразності. Основні вимоги та принципи виконання.
6. Основні вимоги до музичного оформлення уроку класичного танцю.
7. Апломб у класичному танці.
8. Plie у класичному танцю.
9. Точки класу. Поняття epoulement croisee, effacee.
10. Пози epoulement croisee, efface, ecartee вперед та назад на 90°.
11. Термінологія класичного танцю.
12. Практичний показ постанови тулубу в класичному танці.
13. Методика вивчення та практичний показ позицій ніг та рук.
14. Методика вивчення та техніка виконання demi plie та grand plie по I, II, IV, V позиціях
15. Методика вивчення та практичний показ battement tendu вбік, вперед, назад з I та V позиціях
16. Методика вивчення та практичний показ passe par terre.
17. Методика вивчення та практичний показ battement tendu pour le pied.
18. Методика вивчення та техніка виконання battement tendu jete у всіх напрямках.
19. Методика вивчення та техніка виконання battement tendu jete pour le pied.
20. Розкрити поняття en dehors et en dedans.
21. Методика вивчення та техніка виконання battement developpe у всіх напрямках на 90°.

- 22.Методика вивчення та техніка виконання battement double frappe у всіх напрямках.
- 23.Методика вивчення та техніка виконання battement soutenu на 90° у всіх напрямках.
- 24.Методика вивчення та техніка виконання grand battement jete у всіх напрямках.
- 25.Методика вивчення та техніка виконання I, II, III port de bras на середині зали.
- 26.Техніка виконання releve на пів пальцях по I, II, V позиціях.
- 27.Методика вивчення та техніка виконання перегинів тулубу біля станка
28. Методика вивчення та техніка виконання pas balanse.
29. Методика вивчення та техніка виконання battement tendu jete pique.
30. Методика вивчення та техніка виконання pas de boure.
- 31.Методика вивчення та техніка виконання temps live soute.
- 32.Методика вивчення та техніка виконання changement de pied.
33. Класифікація стрибків за технікою їх виконання.
- 34.Методика вивчення та техніка виконання rond de jambe par terre en dehors et en dedans.
- 35.Практичний показ положення ноги sur le cou-de-pied.
36. Методика вивчення та техніка виконання battement fondu у всіх напрямках на 45°.
37. Методика вивчення та техніка виконання battement frappe у всіх напрямках на 45°.
- 38.Методика вивчення та техніка виконання petit battement sur le cou-de-pied (рівномірно, з акцентом).
- 39.Методика вивчення та техніка виконання rond de jambe en l'air.
- 40.Методика вивчення та техніка виконання battement releve lent з V позиції у всіх напрямках.
- 41.Методика вивчення та техніка виконання grand battement jete pointe .
- 42.Методика вивчення та техніка виконання pas echappe.

- 43.Методика вивчення та техніка виконання основних форм port de bras (IV,V, VI).
- 44.Методика вивчення та техніка виконання основних різновидів обертів на підлозі (на двох ногах).
- 45.Методика вивчення та техніка виконання основних різновидів обертів (pirouettes із V, II, IV позиції).
46. Методика вивчення та техніка виконання вправи temps lie.
47. Маленькі та середні стрибки. Їх загальна характеристика.
48. Методика вивчення та техніка виконання стрибків pas assemble.
49. Методика вивчення та техніка виконання стрибків pas jete.
50. Методика вивчення та техніка виконання стрибків групи sissone.
51. Методика вивчення та техніка виконання основних різновидів середніх стрибків.

Література

Основна

1. Базарова Н., Мей В. Азбука классического танца / Н. Базарова, В. Мей. – Л.: Искусство, 1983. – 207 с.
2. Березова Г.О. Класичний танець у дитячих хореографічних колективах. – К.: Музична Україна, 1977. - 272 с.
3. Ваганова А. Основы классического танца / А. Ваганова. – СПб.: Лань, 2002. – 192 с.
4. Костровицкая В., Писарев А. Школа классического танца / В. Костровицкая, А. Писарев. – Л.: Искусство, 1976. – 272 с.
5. Рева Я.Г. Група battements та її різновиди. Методичні рекомендації для студентів хореографів. – Полтава: ПДПУ, 2003. – 46 с.
6. Рева Я.Г. Система запису комбінацій класичного танцю. Мет. рекомен. для студентів хореографів. – Полтава: ПДПУ, 2003. – 52 с.
7. Рева Я.Г. Структура уроку класичного танцю та його основні поняття. Методичні рекомендації для студентів хореографів. – Полтава: ПДПУ, 2008. – 68 с.
8. Рехліцька А., Білоусенко І. Рухи класичного танцю у схемах : навч.-метод. посібн. для студ. вищ. навч. закл. спец-ті «Хореографія» / А.Рехліцька, І.Білоусенко. – Херсон: ХДУ, 2014. – 72 с.
9. Тарасов Н. Классический танец / Н. Тарасов. – М.: Искусство, 1981. – 479 с.
- 10.Цветкова Л.Ю. Методика викладання класичного танцю. – К.: Альтерпрес, 2013. – 324 с.
- 11.Червонська Л. Електронний підручник «Теорія і методика викладання класичного танцю. Перший рік навчання» Мелітополь: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2015 (рекомендовано *Вченої радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, протокол № 1 від 31.08.2015 р.*)

- 12.Шалапа С.В., Корисько Н.М. Методика роботи з хореографічним колективом: підручник / С.В.Шалапа, Н.М.Корисько. – Ч. 1 – К.: НАКККиМ, 2015. – 252 с.

Допоміжна

1. Балет: Энциклопедия/ под ред. Ю.Н. Григоровича. – М.: Советская энциклопедия, 1981. – 559 с.
2. Головкина С.Н. Уроки классического танца в старших классах. – М.: Искусство, 1989. – 159 с.
3. Зихлинская Л.Р., Мей В.П. Первые шаги. – К., 2003. – 359 с.
4. Костровицкая В. Сто уроков классического танца. – Л.: Искусство, 1981.
5. Словник хореографічної термінології /Укл. Я.Г. Рева – Полтава: ПДПУ, 2003. – 38 с.
6. Ярмолович Л. Принципы музыкального оформления урока классического танца/ под ред. В.Н. Богдановича, А.Н. Березовского. – Л.: Музыка, 1968. – 86 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Теорія та методика викладання класичного танцю – Режим доступу: www.horeofraf.com
2. Основи класичного танцю - Режим доступу: www.horeofraf.com
3. Методика класичного танцю - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=rWbCdc2Hrt0>
4. Основи класичного танцю - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=DHVz28XcJRA>
5. Уроки класичного танцю - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Mj6ZIU5KYVM>

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ДРУГОГО РОКУ НАВЧАННЯ

спеціальності 024 Хореографія

з дисципліни

«Теорія і методика викладання

класичного танцю»

Підписано до друку 13.04.2019. Формат 60х90/16.

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 9,77.

Наклад 300 прим. Зам. № 262.

Видавець

ТОВ «Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні»

72312, м. Мелітополь, вул. М. Грушевського, 5

тел. 096-17-08-274

www.mmd.org.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи

до Державного реєстру видавців, виробників

і розповсюджувачів видавничої продукції

від 26.09.2003 р., серія ДК №1509

Надруковано ПП Скребейко П. В.